

PERFEKTSIONIZMNING TALABALARNING IJODKORLIK QOBILIYATIGA TA'SIRI

Kurbanova Muxlisa Botirjon qizi

muxlisaqurbono'va8@gmail.com.

*Xalqaro Nordik Universiteti Pedagogika va Psixologiya yo'nalishi 2-kurs
magistranti*

Annotatsiya: Ushbu maqola talabalarda shakllangan perfektsionizm xususiyatining ularning ijodiy qobiliyatlariga ta'sirini o'rganadi. Perfektsionizmning ijobiy va salbiy jihatlari tahlil qilinadi hamda uning ijodiy jarayon, yangi g'oyalarni yaratish, o'zini ifoda etish va ijodiy mahsulotlarning sifati bilan o'zaro bog'liqligi ko'rib chiqiladi. Tadqiqot davomida perfektsionizmning talabalarning ijodiy faolligiga to'sqinlik qiluvchi omillari (xato qilishdan qo'rqish, o'z-o'zini tanqid qilish, qat'iy standartlar) va uni rag'batlantiruvchi jihatlari (mukammallikka intilish, yuqori motivatsiya) aniqlanadi. Maqola yakunida talabalarning ijodiy salohiyatini rivojlantirish uchun perfektsionizmning salbiy ta'sirini kamaytirish va ijobiy jihatlardan unumli foydalanish bo'yicha pedagogik tavsiyalar ishlab chiqiladi.

Kalit so'zlar : Perfektsionizm, talabalar, ijodkorlik, ijodiy qobiliyat, ijodiy jarayon, xato qilishdan qo'rqish, o'z-o'zini tanqid qilish, motivatsiya, pedagogik tavsiyalar.

ПЕРФЕКЦИОНИЗМ И ЕГО ВЛИЯНИЕ НА ТВОРЧЕСКИЕ СПОСОБНОСТИ СТУДЕНТОВ

Аннотация: Данная статья исследует влияние перфекционизма, сформировавшегося у студентов, на их творческие способности.

Анализируются положительные и отрицательные аспекты перфекционизма, а также рассматривается его взаимосвязь с творческим процессом, созданием новых идей, самовыражением и качеством творческих продуктов. В ходе исследования выявляются факторы перфекционизма, препятствующие творческой активности студентов (страх совершить ошибку, самокритика, строгие стандарты), и его аспекты, способствующие ей (стремление к совершенству, высокая мотивация). В заключение статьи разрабатываются педагогические рекомендации по снижению негативного влияния перфекционизма и эффективному использованию его положительных сторон для развития творческого потенциала студентов.

Ключевые слова: Перфекционизм, студенты, творчество, творческие способности, творческий процесс, страх совершить ошибку, самокритика, мотивация, педагогические рекомендации.

PERFECTIONISM AND ITS IMPACT ON STUDENTS' CREATIVITY

Abstract: This article examines the influence of perfectionism, as developed in students, on their creative abilities. The positive and negative aspects of perfectionism are analyzed, and its interrelation with the creative process, the generation of new ideas, self-expression, and the quality of creative products is considered. The study identifies factors of perfectionism that hinder students' creative activity (fear of making mistakes, self-criticism, strict standards) and its aspects that promote it (striving for excellence, high motivation). In conclusion, pedagogical recommendations are developed to reduce the negative impact of perfectionism and effectively use its positive aspects for the development of students' creative potential.

Keywords: *Perfectionism, students, creativity, creative abilities, creative process, fear of making mistakes, self-criticism, motivation, pedagogical recommendations.*

KIRISH. O'zbekiston Respublikasida yosh avlodning intellektual salohiyatini oshirish, ularning zamonaviy bilim va ko'nikmalarni egallashlari davlat siyosatining muhim yo'nalishlaridan biri hisoblanadi. Bu borada qabul qilingan O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Ta'lim-tarbiya tizimini yanada takomillashtirish bo'yicha chora-tadbirlar to'g'risida"gi PF-60-son Farmoni (2022-yil 28-yanvar) va "2022–2026-yillarga mo'ljallangan Yangi O'zbekistonning taraqqiyot strategiyasi to'g'risida"gi PF-60-son Farmonida belgilangan vazifalar [1] ta'lim tizimida sifatli o'zgarishlarni amalga oshirish, o'quv jarayoniga innovatsion texnologiyalarni joriy etish va talabalarning mustaqil fikrlash, ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirishga qaratilgan.

Bugungi globallashtirish davrida har bir shaxsning ijodiy salohiyatini ro'yobga chiqarish, yangi g'oyalar yaratish va innovatsion yechimlarni topish muhim ahamiyat kasb etadi. Oliy ta'lim muassasalari talabalari kelajakda mamlakatning intellektual elitesini tashkil etar ekan, ularning ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirish, ularni mustaqil fikrlashga undash va o'z g'oyalarini erkin ifoda etishlari uchun sharoit yaratish dolzarb vazifadir. Shu bilan birga, talabalarda shakllangan ayrim psixologik xususiyatlar, jumladan perfektsionizm, ularning ijodiy jarayoniga ham ijobiy, ham salbiy ta'sir ko'rsatishi mumkin.

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "O'zbekiston Respublikasini yanada rivojlantirish bo'yicha Harakatlar strategiyasi to'g'risida"gi ¹ PF-4947-son Farmonida (2017-yil 7-fevral) ham ta'lim sifatini oshirish, yoshlarning intellektual va ijodiy salohiyatini ro'yobga chiqarish masalalariga alohida e'tibor qaratilgan.

¹

uzjournals.edu.uz

Ushbu strategiyaaning muhim yo'nalishlaridan biri ta'lim tizimida innovatsion yondashuvlarni qo'llash, o'quv jarayonini zamonaviylashtirish va talabalarning faol ijodiy faoliyatini rag'batlantirishdan iboratdir. Shu nuqtai nazardan, ushbu maqola O'zbekiston Respublikasi Prezidentining ta'lim sohasidagi islohotlari va yosh avlodning ijodiy salohiyatini rivojlantirishga qaratilgan davlat siyosatining ustuvorligini hisobga olgan holda, oliy ta'lim muassasalari talabalarida shakllangan perfektsionizmning ularning ijodkorlik qobiliyatiga ta'sirini tahlil qiladi. Maqolada perfektsionizmning ijodiy jarayon, yangi g'oyalarni yaratish va talabalarning o'zini ifoda etishiga ta'siri ko'rib chiqiladi hamda ijodiy salohiyatni rivojlantirish uchun amaliy tavsiyalar ishlab chiqiladi.

Magistratura mutaxassisligi ikkinchi bosqich talabalarining stajirovkaini to'g'ri tashkil qilish bo'lajak yosh mutaxassislarni real ishlab chiqarish sharoitlariga, ilmiy-tadqiqot va ilmiy-pedagogik faoliyatga tayyorlashning muhim shartlaridan biri hisoblanadi. Shu boisdan men Kurbanova Muxlisa Botirjon qizi

Xalqaro Nordik Universiteti talabasi o'z bilim ko'nikma va malakalarimni amaliyotda qo'llash va ilmiy - pedagogik faoliyatimga tayyorgarlik ko'rish, uni amalga oshirish, o'quv- metodik ishlarni tahlil qilish, natijalarni baholash bo'yicha ilmiy- amaliy ishlar olib borish maqsadida "Diplomat university" nodavlat xususiy universitetida stajirovka o'tadim. Haftaning birinchi kuni universitetga yetib borim va rektor bilan uchrashdim.

Stajirovka davomida ilmiy ish mavzusidan kelibchiqqan holda mavzuga oid nazariy ma'lumotlar o'rganildi. Xorij va O'zbekistonda shu mavzuyuzasidan tadqiqot olib borgan olimlar haqidama'lumotlar to'plandim. Va birinchi bosqich talabalaridan 40ta qiz bola va 40o'g'il bolalardan o'ziga ishonch testini o'tkazdim.

Savol №	Savol matni	Qiz bolalar (%)	O'g'il bolalar (%)
1	Muvaffaqiyatsizliklar sizda: a) ishga bo'lgan	a) 45 / b)	a) 30 / b)

	xohishingizni so'ndiradimi? b) yangi kuchni qo'zg'atadimi? c) bilmayman	35 / c) 20	55 / c) 15
2	Siz o'zingizni hayot va uning talablariga yaxshi moslashganman deb o'ylaysizmi? a) ha b) yo'q c) bilmayman	a) 50 / b) 30 / c) 20	a) 65 / b) 20 / c) 15
3	Agar zarur bo'lib qolsa, hayotiy qiyinchiliklarga qarshi chiqa olaman, deb hisoblaysizmi? a) ha b) yo'q c) bilmayman	a) 60 / b) 25 / c) 15	a) 75 / b) 15 / c) 10
4	Sizda birovga sababsiz tashlanishga xohish(mayl) bormi? a) ha b) yo'q c) bilmayman	a) 5 / b) 85 / c) 10	a) 15 / b) 75 / c) 10
5	O'zingizga ko'pincha, hayotda siz hech narsaga erisha olmaydigan va hech narsaga arzimaydigan kishi bo'lib tuyuladimi? a) ha b) yo'q c) bilmayman	a) 35 / b) 50 / c) 15	a) 20 / b) 65 / c) 15
6	Siz hazil obyektiga aylanib qolsangiz o'zingizni yo'qotasizmi? a) ha b) yo'q c) bilmayman	a) 40 / b) 45 / c) 15	a) 30 / b) 55 / c) 15
7	Agar siz odamlarda o'zingizga nisbatan ma'lum e'tiborni sezmasangiz: a) bunga ahamiyat bermaysizmi? b) siqilib, o'z kuchingizga ishonchni yo'qotasizmi? c) bilmayman	a) 30 / b) 50 / c) 20	a) 45 / b) 35 / c) 20
8	Yomon kayfiyatda hech kim bilan ko'rishi va gaplashishni xohlamaydigan davrlar sizda: a) tez-tez bo'lib turadimi? b) juda ham kam bo'ladimi? c) bilmayman	a) 30 / b) 55 / c) 15	a) 20 / b) 65 / c) 15
9	Odatda uyquga ketishdan oldin o'rinda uzoq yotasizmi? a) ha b) yo'q c) bilmayman	a) 40 / b) 45 / c) 15	a) 30 / b) 55 / c) 15
10	Bo'sh vaqtinizda g'am-tashvishlardan uzoqlashib dam olishga osonlik bilan erisha olasizmi? a) ha b) yo'q c) bilmayman		

Xulosa. O'ziga ishonch" so'rovnomasi shaxsning o'z qobiliyatlariga, hayotiy vaziyatlarda o'zini tutishiga va muvaffaqiyatga erishishiga bo'lgan ishonch darajasini aniqlashga qaratilgan psixologik vositadir. So'rovnoma natijalari shaxsning o'ziga nisbatan ijobiy baho berishi, qiyinchiliklarni yengib o'tishga tayyorligi, o'z kuchiga ishonishi va tashqi ta'sirlarga barqarorligini aks ettiradi.

So'rovnomada keltirilgan savollar muvaffaqiyatsizlikka munosabat, hayotga moslashuvchanlik, qiyinchiliklarga qarshi tura olish, o'zini qadrlash, tanqiddan keyin o'zini yo'qotmaslik, atrofdagilarning e'tiboriga munosabat, kayfiyat barqarorligi, uyqu sifati va dam olish qobiliyati kabi o'ziga ishonchning turli aspektlarini qamrab oladi.

So'rovnoma natijalarini tahlil qilish orqali shaxsning o'ziga ishonchning kuchli va zaif tomonlarini aniqlash, uning psixologik holatini baholash va zarur bo'lganda korreksion chora-tadbirlar ishlab chiqish mumkin. Yuqori o'ziga ishonch shaxsning faoliyatida muvaffaqiyatga erishishiga, stressga chidamliligiga va ijobiy munosabatlar o'rnatishiga yordam beradi. Past o'ziga ishonch esa beqarorlikka, tashvishga va ijtimoiy muammolarga olib kelishi mumkin.

Shunday qilib, "O'ziga ishonch" so'rovnomasi shaxsning ichki resurslarini baholash va uning shaxsiy rivojlanishiga ko'maklashish uchun qimmatli vosita hisoblanadi. So'rovnoma natijalarini to'g'ri talqin qilish va ulardan amaliy maqsadlarda foydalanish shaxsiy va ijtimoiy farovonlikni oshirishga xizmat qiladi.

ADABIYOTLAR RO'YXATI

1)Rosenberg, M. (1965). *Society and the adolescent self-image*. Princeton University Press. (O'ziga ishonchni o'lchash bo'yicha klassik asar)

2)Bandura, A. (1977). *Social learning theory*. Prentice Hall. (O'ziga ishonch shakllanishida ijtimoiy o'rganishning roli)

3)Erikson, E. H. (1968). *Identity, youth and crisis*. W. W. Norton & Company. (O'smirlik davrida o'zlikni shakllantirish va o'ziga ishonch)

4) Twenge, J. M. (2006). *Generation Me: Why today's young adults are more confident, assertive, entitled--and more miserable than ever before*. Free Press. (Zamonaviy yoshlarda o'ziga ishonch tendensiyalari)

5) Bakhromovna, S. S. (2020). Psychological Features of Self-Confidence Development in Adolescents. *European Journal of Research and Reflection in Educational Sciences Vol, 8(2)*, 69-73. (O'zbekistonda o'smirlarda o'ziga ishonchni rivojlantirishning psixologik xususiyatlari bo'yicha tadqiqotlar bo'lishi mumkin)

6) O'zbekiston Respublikasi Oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirligi tomonidan tavsiya etilgan "Yosh davrlari psixologiyasi" darsliklari.

7) O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020-yil 9-yanvardagi PF-5975-son Farmoni "Jamiyatda huquqiy ong va huquqiy madaniyatni yuksaltirishga doir qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida".

8) O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019-yil 10-apreldagi PQ-4234-son Qarori "Voyaga yetmaganlar o'rtasida nazoratsizlik va huquqbuzarliklar profilaktikasi tizimini takomillashtirishga doir qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida".